

AZ 1948-AS „SZENT SZÖVETSÉG“

Irta: Tarle Engen

Amikor Churchill, Dulles, Blum, Harriman, Schumacher XII. Pius pápa és az óceánontúli »Elvek« és »Tervek« fizetett és önkéntes népszerűsítőinek lelkes fölhívásait olvassuk a nyugati-tömb gyors megteremtésére, önkénytelenül is eszünkbe jutnak a Szent Szövetség megboldogult megalkotói és hírdetői. Nem szükséges ehhez semmiféle erőfeszítés: az agy legkisebb képzetársítási képessége elegendő, hogy a történelmi események felbukkanjanak emlékeztünkben.

Kezdjük el a külső, de annál jellegzetesebb hasonlatossággal: mind a szónoki, mind az irodalmi termékek egyformaságával.

»Szörnyeteg áll előttünk, amely — ha nem szállunk szembe vele, és nem szegyezzük ellene az igaz erkölcsöt és ha kell az erőszakot, — mindannyiunkat fölfal.«

Ki mondta ezt? Hentz, Metternich tükára a Napóleon-utáni Európa forradalmi mozgalmairól, vagy a »Monde« szerkesztője és a francia miniszterelnök tanácsnoka a kilenc Kommunista Párt nyilatkozatáról?

»Gyökerében kell elvágunk, amíg nem mérgezte meg a népet. Saját magunk megmentése érdekében testvéri keresztényi segítséget kell nyújtanunk mindazoknak, akik ki vannak téve az istentelenek támadásának, ha nem tudják megvédeni magukat.«

Ki nyilatkozik ily gyönyörű nyelven? Chateaubriand, aki kérte a veronai kongresszust, hogy küldjön katonai segítséget a spanyol forradalom elfojtására és VII. Ferdinánd önkényuralmának helyreállítására, vagy Truman, aki megakartta győzni a kongresszust arról, hogy nem szabad sajnálni a milliókat, amikor a szenvedő görög testvéreket: Caldariszt, Zervaszt és a (jelenlegi nagyon szenvedő) kínai testvért, Csang Kaj Seket kell megsegítenem?

»Vagy a kormány győzelmével végződnek a választások, vagy nem lesznek többé választások!«

Azt lehetnénk, hogy ez a fenyegetés egy sajtóügynökségi távirat, de Gasperi önálló agyterméke, kacsingatás az olasz kikötőkbe befutó külföldi hadihajók felé? Hát nem. Ezt 1830-ban írták Franciaországban a kormánylapok, — Polignac herceg miniszterelnök rendeletére, aki látta ugyan, hogy ha az ellenzék szerez többséget a választásokban, vége az ő uralmának és alkotmányának, de bízott abban, hogy olyan pártfogók mellett, mint Metternich és I. Miklós cár, győzelmé nem lehet kétséges.

Nem vádoljuk de Casperit plagizálással. Hísz tudvalevő, milyen szerények szellemi képességei, és merészség lenne feltételeznünk, hogy hallott arról a 118 év előtt élt Polignac herceg francia miniszterelnökről, akit még abban az évben megbuktatott a júliusi forradalom. Nem. A hasonló társadalmi-politikai helyzet gyakran hasonló gondolatokat szül.

»Tizenöt napos lecsillapodás — 15 évi nyugalom!«

Ki a szerzője ennek a lecsillapító aforizmának? Radetzky tábornok, akit 1848-ban oly sikeresen akasztattak és lövették fölé az olasz forradalmárokat, vagy a hízelgő Blum Leon, aki 1947 őszén oly sikeresen bizonyított elvtársának, Moch Julesnek, hogy végeredményben »a sztrájkolóknak is jobb lesz, ha még a legdurvább eszközökkel is biztosítjuk számukra a hosszú, nyugalmas munkát?«

Mindezek a külső stílusbeli hasonlatosságok, amelyeket végnélkül folytathatnánk, nem véletlenek. A hasonlatosság sokkal mélyebb gyökerű. A legújabb korban mindössze kétszer történt meg, hogy a forradalomtól fenyegetett társadalmi-politikai berendezkedés megrettent és olyan nemzetközi szervezet megteremtésében keresett menedéket, amely összekötötte az érdekelt kormányokat, megteremtette azok kölcsönös segítségét és nem riadt vissza semmiféle diplomáciai vagy fegyveres beavatkozástól sem.

Először 1815 szeptember 26-án történt, a Szent Szövetség megalapításának napján, amely arra volt hivatott, hogy megteremtse az udvaronc-abszolutista rendszert a polgári forradalom elveinek párthíveitől. Másodszor szemünk előtt megy végbe a nyugati tömb gyors összeeskábáiásával, amelyet a főkéis államok közös támadásuk eszközéül alkotnak meg a demokratikus országok ellen.

Ennek a nyugati tömbnek hirdetői és hadászai ugyanazt mondják, hogy ők nem támadásról beszélnek, hanem csak önvédelemről és nem az ő hábjuk, hogy — amint azt Erd, az egyik legérdemesebb háborús uszító mondta, — »a társadalmi háborúban is a támadás a legjobb védelem, ugyanúgy, mint a külső ellenség elleni harcban«.

Azonban a mai keresztés-vitézek itt sem eredetiek. Metternich is 34 éven át állandóan hangoztatta, hogy ő Európát védi a forradalmi vulkán kitörésétől, és dicsérte önmagát, hogy nem hiába élt, ha sikerül véglegesen megvédeni Európát az »államélet alapjainak megingatától.« És néhány hónappal ezután a büszke és öntelt nyilatkozat után, száz évvel ezelőtt, 1848 márciusában, számára egészen váratlanul az államélet alapjainak ez a megmentője kénytelen volt női ruhába öltözve, lefátyolozott fejjel, fejvesztett sietséggel otthagyni a hálatlan forradalmi Bécsot.

A XIX. század első felének és a XX. század közepének nagy társadalmi, gazdasági és politikai különbsége ellenére a Szent Szövetség és a nyugati tömb hasonlatossága nem szorítkozik tisztán külsőségekre. Sokkal mélyebb gyökerű.

Természetes, hogy a reakciós tábor, amely hadjáratra egyesült a forradalmi ellenség ellen, egyik esetben sem akarta kinyilvánítani és nem is nyilváníthatta ki igazi céljait. Szüksége volt valamilyen szép szólamú külső takaróra. Szüksége volt meggyőzni az emberiséget, hogy I. Sándor, I. Ferenc, III. Frigyes Vilmos és akik később hozzájuk csatlakoztak, nem önkényuralmukat akarják biztosítani, nem a jobbjárendszer fenntartani, és nem azt a jogukat őrzik, hogy akit akarnak, a Péter-Pál erődbe, Spiebergbe vagy Spandauba zárhatnak, hanem igazi keresztényi törekvéssel meg akarják teremteni a földön a békét és az emberiség számára a jólétet. És VII. Pius pápa boldogan adta áldását a három fölkezt főre, akikben egyszerre annyi emberszerető törekvést fedezett föl.

A Szent Szövetség szerzőit nem kis mértékben nyugtalanította a pápai jobb. Valójában I. Sándor »eretnek« volt, III. Frigyes Vilmos az annyiszor megátkozott Luther hitvallásban élt. Hymódon a Szent Szövetség három felkent fejű kezdeményezője közül csak egy volt az igazán »jóminőségű«, I. Ferenc. És VII. Pius pápa mégis elhatározta, hogy nem tekintve ezekre a »kicsinységekre«, teljes segítséget nyújt nekik.

Meg kell említeni, hogy a nyugati tömb kezdeményezőinek sikerült nemcsak megfélemlő világágnzeti megokolást és fedezetet alkotni, hanem el is indulni a járt úton.

A sajtó hírt adott arról, hogy a kardinálisok könyörögtek XII. Pius pápának, ne vegye tekintetbe, hogy az óceánontuli eretnekek a legtöbbet megátkozott presbiteriánus hitet vallják. Szórol szóra az történt, ami a Szent Szövetség megalapítása idején: amikor az összes egyházi hatalmasságok, kardinálisok és mindenekelőtt a jezsuiták generálisa azt mondták a pápának: »Habar Te VII. Pius pápa, Krisztus földi helytartója, az egyedül üdvözítő egyház feje

vagy is, áldd meg mégis az eretnekeket, akik az istenteleenség és forradalom ellen küzdenek!»

Végeredményben sokkal több jellegzetes mozzanat különbözteti meg a Szent Szövetség idejét a nyugati tömb összetételének idejétől, mint amennyi hasonló tulajdonságuk van. És hihetetlen volna, ha nem így volna. Tátongó, át nem ívelhető szakadék választja el a múlt század kezdetét a XX. század közepétől.

A Szent Szövetség egész politikai stratégiájának és taktikájának alapja az volt, hogy a hiábéri abszolutista reakció kormányai teljes közösséget vállaltak, amint Puskin írta »a cárszükszelői hársfaktól a gibraltári erődökig«. Arakcsjevics támogatta Metternichet, a novgorodi katonai települések a porosz kaszányákat. Az emigrációból Franciaországba visszatérő X. Károly ugyanolyan örömmel és lelkesedéssel fogadta a dekabristák leverését, mint a római kardinalisok.

De milyen őszinte és hathatós »egyetértésről« lehet szó a monopolista töke képviselői között? Hisz a monopolista töke lényege, egész gazdasági természet, mondhatni alapvető tevékenysége és főcélja a versenytárs és az esetleges vetélytárs fölfalása az egyes országokon belül és nemzetközi méretekben egyaránt.

A nyugati tömb kezdeményezője és gazdája nem szövetségeseket, hanem csatlósokat és alázas szolgákat keres. Nem egyetértést követel, hanem tökéletes engedelmisséget és minden »elvé« és »terve« két célt szolgál: gazdaságilag leigázni és politikailag alávetni más államokat.

A Vanderbergeek, Taftok és társaik által képviselt reakció összehasonlíthatatlanul rosszabb föltételek között harcol, mint a maga idejében Metternich. Először is, a munkásosztály súlya ma összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint a »negyedik rend« jelentősége volt a múlt század kezdetén és közepén. Másodsorban, az egy és egynegyed évszázad alatt hatalmas történelmi tapasztalat gyülemlett össze, amelyet a haladás tábora alaposan felhasználhat. És ez — a mai metternichek legnagyobb bosszúságára — végtelenül megnehezíti készülődéseiket és mozgási szabadságukat.

Az amerikai sajtó nem egyszer és állhatatosan figyelmeztette olvasóit, hogy ha valaki azt mondja: a nyugati tömb ugyanaz mint a Szent Szövetség — ne higgyék el. Ugy látszik, vannak még amerikaiak, akik képesek történelmi párhuzamot vonni.

Azokban sem a királyoknak, sem az elnököknek, sem a börze báróinak és generálisoknak nem sikerül megállítaniuk a történelmet. Egy biztos: a »nyugati tömb« sokkal gyorsabban dől össze, mint annakidején a Szent Szövetség.

SZÉLFJEGYZETEK

Írta: Hajdu Vilmos

A világ dolgozó; ötvenkilencedik május elsejei ünnepnapjukat a béke és az építő demokrácia táborának folytonos erősödése, a háborús gyújtogató imperialisták állandó gyengülése és a két tábor küzdelmének kiéleződése jegyében tartják.

A nagy seregszemplén a demokratikus országok népei megiesztett munkájuk eredményeivel vonulnak fel, a munka és az országépítés frontján aratott nagyszerű győzelmek sorozatával, a demokrácia és a szocializmus újabb vívmányával, az áttörhetetlen falú forrott népek belső és külső egységének további megszilárdulásával.

Az imperialista országok dolgozó; harci követeléseiket hangoztatják és a